

E. OCHRANA KULTÚRNEHO DEDIČSTVA

Kultúrne dedičstvo tvorí nenahraditeľné bohatstvo štátu, je dokladom dejín a vývoja spoločnosti, vedy, techniky, umenia a vzdelanosti. Zohráva aktívnu úlohu v tvorbe a ochrane životného prostredia a má nezastupiteľné miesto ako zdroj zvyšovania kultúrnej, vzdelanostnej úrovne a uspokojovania duchovných potrieb. Je základným prvkom osobitosti národa.

Kultúrne dedičstvo tvoria hmotné a nehmotné dokumenty tvorivej činnosti človeka, vývoja spoločnosti, jej životného spôsobu a prostredia od najstarších čias po súčasnosť, zachované na mieste, ako aj v sekundárnom umiestnení, alebo sústredené v zbierkach organizácií a jednotlivcov, ktoré majú kultúrnu hodnotu, alebo iný kultúrno-spoločenský význam, prípadne môžu takýto význam časom nadobudnúť.

1. Kultúrne dedičstvo predstavujú:

a) pamiatky in situ

(predmety, objekty a ich súbory, prvky a štruktúry archeologickej povahy zachované na mieste, vrátane ich pôvodných urbanistických a krajinných súvislostí):

- historické mestské a vidiecke sídla alebo ich časti,
- architektonické a stavebné diela a ich fragmenty, ľudové staviteľstvo, archeologické lokality, vrátane ich prostredia,

b) pamiatky in fondo

(premiestnené objekty a predmety uložené v múzeách, galériách, knižniciach, archívoch a iných objektoch),

c) ostatné kultúrne pamiatky

voľné kultúrne pamiatky (predmety historickej, umeleckej, estetickej, vedeckej, technickej, archeologickej, kultúrnej povahy, ktoré nie sú pamiatkami in situ a in fondo, alebo iného kultúrno-spoločenského významu:

- doklady rozvoja vedy, techniky, remesiel a organizácie života spoločnosti,
- jedinečné a nenahraditeľné originálne výtvarné a umelecké diela každého druhu,
- fotografické, filmové, zvukové a video záznamy,
- slovesné a hudobné prejavy a diela, písomné dokumenty,
- predmety a nehnuteľnosti, ktoré majú vzťah k významným osobám a udalostiam,
- ďalšie doklady dejín (knižnice, archívne dokumenty, hudobné archívy) objavené i neobjavené,
- prírodné prostredie, dotvorené ľudskou činnosťou (historická zeleň, parky, jaskyne a pod.),
- ukážky (exponáty) zo živočíšnej, rastlinnej a nerastnej ríše,
- tradície, názory, duchovný život, životný štýl.

Kultúrne dedičstvo zahŕňa v sebe nielen významné architektonické, archeologické, historické, umelecké, technické a ďalšie hodnoty, ktoré už poznáme, ale aj doklady minulosti, ktoré doposiaľ nie sú zaregistrované alebo klasifikované, prípadne ešte nie sú objavené.

Zachovanie kultúrneho dedičstva je vecou verejného záujmu. Štát, jeho orgány, obce, všetky organizácie a občania sú povinní kultúrne dedičstvo chrániť, starať sa oň, a vytvárať podmienky pre jeho zachovanie a zodpovedajúce spoločenské využitie. K presadeniu verejného záujmu štát prostredníctvom svojej koncepcnej, legislatívnej, rozhodovacej, ekonomickej, výchovno-vzdelávacej a kontrolnej činnosti vytvára, ovplyvňuje a sleduje postavenie kultúrneho dedičstva spoločnosti.

Ústava Slovenskej republiky v článku č. 4 uvádza:

(2) Každý je povinný chrániť a zveľaďovať životné prostredie a kultúrne dedičstvo.

(3) Nikto nesmie nad mieru ustanovenú zákonom ohrozovať ani poškodzovať životné prostredie, prírodné zdroje a kultúrne pamiatky.

Vláda Slovenskej republiky prijala dňa 8. 1. 1991 uznesením č. 14/1991 opatrenia na realizáciu Návrhu koncepcie záchrany kultúrneho dedičstva SR, s dôrazom na koncepčné zámery a ciele štátnej pamiatkovej starostlivosti. Nadviazala tak na „Svetovú chartu ICOMOS v záchrane historických miest“, ktorá bola touto Medzinárodnou radou pre pamiatky a sídla pri UNESCO prijatá a schválená v dňoch 10. - 15. októbra 1987 vo Washingtone. Jedným zo signatárov tohto dokumentu bola aj ČSFR.

Vláda SR preto v opatreniach ku svojmu uzneseniu č. 14/1991 ukladá ministrovi kultúry a ďalším príslušným ministrom, v bode 2 „Nadväzne na prijaté parciálne zákony vypracovať návrh zásad zákona o ochrane kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky“. V bode 11 ukladá ministrovi - predsedovi SKŽP v spolupráci s ministrom kultúry „Presadzovať revitalizáciu historických jadier miest, záchranu kultúrnych pamiatok, pamiatkových rezervácií a pamiatkových zón prostredníctvom územného plánu a stavebného poriadku“.

Od 1. apríla 2002 je účinný nový zákon NR SR č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu.

Od 1. novembra 2005 nadobudol platnosť i nový zákon NR SR č. 479/2005 z 23. septembra 2005, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č.50/1976 o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Tento v čl. XIV mení a dopĺňa Zákon č.49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu (bod 1-8).

V zmysle čl. XIV sa zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu mení a dopĺňa takto: ods.3. - V § 30 ods. 3 sa na konci pripája táto veta: „Ak sa o umiestnení rozhoduje v územnom konaní alebo v stavebnom konaní, Krajský pamiatkový úrad je v konaní dotknutým orgánom.“

*

ÚPN mesta Považská Bystrica na základe dôsledných analýz a poznania kultúrnych hodnôt, prírodných daností, historických hodnôt, urbanistických hodnôt a uplatňovania tvorivých umeleckých princípov modelovania krajinného obrazu vytvoril syntetickú návrhovú časť s krajinou chápanou ako celok, kde popri vyriešení územno-technických súvislostí, územnom usporiadaní a funkčnej regulácii je kladený dôraz aj na harmonizáciu prírodných a civilizačných prvkov v území, pri dôslednom zachovaní a prezentácii všetkých kultúrnych hodnôt v území.

V návrhovej časti sú zohľadnené všetky kultúrno-historické hodnoty sídla, a to nielen v centrálnom priestore mesta Považská Bystrica, ale aj v jeho integrovaných častiach - pôvodných samostatných obciach.

V rámci návrhu ide preto aj o zachovanie a prezentáciu¹ následných hodnôt:

Hodnoty nehmotnej povahy

- vývojový význam historického sídla,
- ideový význam historického sídla,
- historická tradícia sídla,
- kultúrna tradícia sídla,
- správna tradícia sídla,
- funkcie celkom a historicko-spoločenské aktivity,
- topografické miestne názvy,
- historická sociálna štruktúra,
- genius loci sídla.

¹ Samozrejme, vyjadriteľnú v mierke spracovania ÚPN mesta – zachovanie detailnejších hodnôt (strešná krajina, fasády objektov, interiéry objektov, dvory a nádvorja objektov, povrchy komunikácií, malá architektúra a umelecké diela, podzemie sídla a pod.) bude musieť byť riešené v následnej podrobnejšej ÚPD alebo ÚPP.

Hodnoty hmotnej povahy

- Krajinový rámec - živá a neživá príroda nad (na) i pod terénom
 - reliéf terénu,
 - štruktúra, kompozícia prírodného priestoru,
 - kultúrna krajina,
 - chránené krajinné celky, prvky, i navrhované na ochranu.
- Vonkajší obraz sídla - stavebné i prírodné prvky
 - panoramatické pohľady,
 - štruktúra, kompozícia sídla,
 - dominanty sídla,
 - farebnosť sídla,
 - chránené stavebné i prírodné celky, prvky, aj navrhované na ochranu.
- Vnútrotný obraz sídla - stavebné a prírodné prvky (na) nad terénom i pod terénom
 - pôdorys sídla,
 - parcelácia,
 - štruktúra, kompozícia sídla,
 - dominanty,
 - verejné priestory - námestia, ulice...,
 - zástavba sídla - typologické druhy,
 - strešná krajina,
 - fasády objektov,
 - interiéry objektov,
 - dvory a nádvorja objektov,
 - povrchy komunikácií,
 - malá architektúra a umelecké diela,
 - podzemie sídla - kultúrne vrstvy pod terénom, pivnice, podzemné chodby,
 - prírodné prvky (živá i neživá príroda, terénny reliéf, skladba, kompozícia prírodných prvkov v rámci stavebnej štruktúry, sady, záhrady, vodné plochy...

Pre zachovanie hore uvedených hodnôt navrhujeme v rámci územnoplánovacej dokumentácie stanoviť následnú mieru ochrany a z nej vyplývajúce limity a regulatívy:

E.1. Ideový význam mesta Považská Bystrica

Historické údaje a výsledky doterajších archeologických výskumov svedčia o dlhodobom kontinuálnom osídlení územia od obdobia raného stredoveku s náznakmi na existenciu viacerých starších lokalít doložených predmetmi hmotnej kultúry.

Pri rozvoji mesta v zmysle ÚPN bude preto potrebné počítať s určitými obmedzeniami, vyplývajúcimi zo zákona o ochrane kultúrneho dedičstva a kultúrnej krajiny, a to najmä v súvislosti s možnými významnými archeologickými nálezmi aj z predslovanského obdobia v kontakte osídlenia s CHKO Strážovské vrchy.

E.2. Celková urbanistická kompozícia mesta a jeho zapojenie do krajinného prostredia

Mesto Považská Bystrica má mimoriadne príťažlivý krajinový rámec. Pod strmým svahom Považského hradu, týčiaceho sa nad riekou Váh, vyrástla v minulosti poddanská obec Považské Podhradie s výrazne akcentovaným Horným a Dolným kaštieľom a farským kostolom. Urbanita starej časti bývalej obce s typickou regionálnou kultúrou jednopodlažných domov s orientáciou k historickým komunikáciám sa zachovala dodnes. Obdobnú mierku aj urbanistickú štruktúru si zachovali bývalé obce Šebeštanová a Podvažie s harmonickou drobnou mierkou na pozadí lesného porastu.

Ďalšia bývalá samostatná obec Orlové má obdobnú urbanistickú charakteristiku. Vyvrcholením jeho kompozície je areál kaštieľa s parkovou úpravou zelene.

Na ľavom brehu Váhu stratilo pôvodné mestečko Považská Bystrica po demolačnej prestavbe svoje kultúrno-historické hodnoty, predmetom ochrany je preto iba niekoľko solitérnych architektur. Vlastné centrum mesta pôsobí, napriek doterajšej prestavbovej regenerácii, do značnej miery chaoticky a neorganizovane, najmä z dôvodu nedokončenia pôvodných zámerov. Cez centrum prechádza hlavná dopravná tepna (cesta I/61), ktorá ho rozdeľuje na centrum s vybavenosťou a centrum s viacpodlažnou panelovou hromadnou bytovou zástavbou s torzom historickej solitérnej architektúry. Jediná ucelene zachovaná historická zástavba pozdĺž Ul. M.R.Štefánika smerom k cestnému mostu cez Váh, nemá výrazné kultúrno-historické kvality.

Výraznejšie urbanistické i architektonické kvality vykazuje tzv. Strojárenská štvrť s jasnou koncepciou a kvalitnou architektúrou moderny 20-tych rokov. Urbanisticky ucelená je aj hlavná priemyselná časť mesta – areál bývalých Považských strojární.

Z hľadiska urbanistickej kompozície pôsobí vyvážene i obytná štvrť Jelšové s usmernenou zástavbou rodinnými domami (1-2 nadzemné podlažia).

Zástavba v rámci obytných súborov Lány, SNP a Hliny, tiahnuca sa dolinou Domanížanky, je typickým prejavom sídliskovej socialistickej urbanity s výškovými bytovými domami a nízkopodlažnou vybavenosťou.

Centrum z nížinnej polohy prechádza na strane východnej do zvlneného terénu s pôvodne akcentovanou Kalváriou - dnes zarastenou náletovou zeleňou. Na juhozápade pôvodnú dominantnosť kostolíka sv. Heleny na vrchole pahorka Dušianica pohltila hromadná dosková a bodová zástavba výškových objektov v rámci OS Rozkvet.

Územie mesta Považská Bystrica tvorí aj veľký počet ďalších pôvodne samostatných obcí, zväčša typu hromadných resp. potočných dedín (Praznov, Podmanín, Zemiansky Kvášov, Považská Teplá, Dolný a Horný Moštenec. Tieto si dodnes zachovali svoje historické jadrá, historickú uličnú sieť, charakter zástavby, dominanty i nenarušené krajinné prostredie.

Okrem takto urbanizovaných sídiel sa v krajinnom prostredí v okolí Považskej Bystrice (najmä v jej západnej časti) nachádza veľký počet rozptýlenej horskej a podhorskej lazničkej zástavby, ktorá je pre Strážovské pohorie typická a je jedným z identických prvkov tradičného krajinného obrazu.

E.3. Zachované kultúrno-historické hodnoty mesta a tradičné štruktúry využitia zeme - súčasný stav pamiatkovej ochrany

Mesto Považská Bystrica má len malý počet objektov s legislatívnou ochranou – národných kultúrnych pamiatok, zapísaných v Ústrednom zozname pamiatkového fondu, ktoré sú územne lokalizované v grafickej časti ÚPN a popísané v priloženej tabuľke.

Považská Bystrica nebola, vzhľadom na radikálnu prestavbu a malý počet zapísaných pamiatok, ako historické sídlo vyhlásená za chránený historický súbor (pamiatkovú rezerváciu, pamiatkovú zónu) a ani vzhľadom na uvedené nie je predpoklad jej vyhlásenia. Na pamiatkovú ochranu formou pamiatkovej zóny nie sú perspektívne uvažované ani pridružené obce (mestské časti), resp. ich historické jadrá.

Na druhej strane sú pre celé územie mesta (mimo vlastného centra a nových sídliskových štruktúr) charakteristické zachované historické kryštalizačné jadrá pôvodne samostatných obcí, historická uličná sieť, hmotovo-priestorový spôsob zástavby i výšková hladina zástavby s dominantným pôsobením sakrálnych stavieb. Tieto sídla sa nachádzajú v prostredí s prirodzeným vývinom, s využitím miestnych zdrojov vody (riečky a potoky), v údoliach, resp. na náhorných terasách s dobrou orientáciou k svetovým stranám a s prirodzenou ochranou lesnými masívami.

Tradičné štruktúry využitia zeme sú v týchto priestoroch neporušené - ide o obytno-poľnohospodársku funkciu s extenzívnym pasienkárstvom a extenzívnym využitím ornej pôdy s prevládajúcou funkciou lesného hospodárstva.

Preto sa územný plán, zohľadňujúci všetky aspekty ochrany kultúrneho dedičstva, kultúrnej krajiny a tradičného využitia zeme, stáva základom pre záchranu identity riešeného územia. Predmetom ochrany takto chápaného územného plánu je krajinný obraz vyjadrený ochranou prirodzenej konfigurácie terénu, tradičného využitia zeme, historických komunikácií, vodných tokov, masívov a skupín zelene, hmotovo-priestorovej skladby urbanity, zachovaním akcentácie historických dominánt i emotívneho pôsobenia prvkov malej architektúry (prícestné kaplnky, kríže, staré cintoríny...).

V nadväznosti na ÚPN mesta môžu byť po podrobnom prieskume predmetom ochrany v nižšie uvedených celkoch (napr. v historických jadrách bývalých obcí – pozri kapitolu F.5.) dodatočne do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu zapísané objekty a prvky regionálnej kultúry, ktoré doposiaľ vykazujú kultúrno-historické hodnoty a ich stavebno-technický stav umožňuje ochranu ich autenticity, alebo v zmysle zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu môže obec rozhodnúť o utvorení a odbornom vedení evidencie pamätihodností obce.

Do evidencie pamätihodností obce možno zaradiť okrem hnutelných a nehnuteľných vecí (napr. Orlovský most cez Váh) aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, ktoré sa viažu k histórii a osobnostiam obce. Zoznam evidovaných pamätihodností obec predloží na odborné a dokumentačné účely krajskému pamiatkovému úradu; ak ide o nehnuteľné veci, predloží zoznam aj stavebnému úradu.

Objekty s legislatívnou ochranou kultúrnych pamiatok

E.4. Archeologické lokality na území mesta

V súvislosti s rozvojom urbanizácie dochádza k narušeniu vrstiev chrániacich doklady o existencii dávnych kultúr, skrytých pod terénom. Pri urbanistických zmenách, akými Považská Bystrica v nedávnej minulosti prešla, možno predpokladať, že aj na tomto území došlo k úbytku takýchto dokladov bez náležitého vyhodnotenia a evidencie, nakoľko doterajšie archeologické výskumy územia svedčia o jeho dlhodobom kontinuálnom osídlení od eneolitu cez mladšiu dobu bronzovú, hallštatt až po slovanské osídlenie, najmä v 8.-9. storočí.

Z viacerých archeologicky preskúmaných lokalít sú na území Považskej Bystrice zápisom v Ústrednom zozname chránené:

- mohylník z 8. - 9. stor. v polohe Orlové-Hôrka - číslo v ÚZKP 2225/1
- Hradište Jelšové, JZ od obce na kóte 340/neskúmané/, číslo v ÚZKP 2227/1.
- Hrádok -lokalita na kóte 500 , číslo v ÚZKP 2228/1

Ďalšími archeologickými náleziskami v rámci mesta (preskúmanými, evidovanými a podchytenými v odborných materiáloch) sú:

- v polohe Dedovec: sídlisko s dlhším trvaním (35 objektov obdĺžnikového pôdorysu s ohniskom v kúte), pravdepodobne chránené drevenou ohradou a dvoma ramenami potoka z 8.-10. stor.
- východne od Dedovca pri rodinných domoch: ojedinelý nález črepov z 9.-10. stor.,
- v polohe Lány, SZ od Dedovca: črepy z pravdepodobného sídliska z 9. stor.,
- v polohe Skalica (Za Skaličie) 1 km od Dolného Moštenca na kóte 462,9: mohylník z 8.-9. stor. tesne vedľa sídliska z doby rímskej,
- v polohe Hôrka, VSV od kaštieľa v Orlovom: mohylník z 8.-9. stor.,

- v polohe Považský hrad: nález črepov z predpokladaného sídliska z 13. stor., situovaného nad Považským Podhradím,
- v katastri Považského Podhradia v polohe Hradište na kóte 641: nález črepov z 8.-9. stor.

V zmysle Zmien a doplnkov ÚPN SÚ Považská Bystrica z 06/2004 počíta technická dokumentácia diaľnice D1 v jej trase, resp. v blízkosti jej staveniska, aj s nasledovnými zistenými archeologickými lokalitami:

- Galanovec, pod Krekáčovým lazom - hrádok pravdepodobne z obdobia stredoveku,
- sídlisko Jelšové, pohrebisko lužickej kultúry z mladšej doby bronzovej,
- Považská Bystrica, Hradište - hradisko, paleolit, neolit, doba hradištná - včasný stredovek,
- Považská Bystrica, kostol pri námestí - sídlisko, pohrebisko, lužická kultúra doby bronzovej, púchovská kultúra stredoveku,
- Široká a Prúdy - sídlisko púchovskej kultúry - stredovek, novovek,
- Považské Podhradie - hrádok, sídlisko púchovskej kultúry - neskorá doba laténska, včasný stredovek až včasný novovek,
- Považská Bystrica, Za Strakovec - sídlisko lužickej kultúry doby bronzovej, púchovská kultúra - včasný stredovek,
- Považská Bystrica, Dedovec - púchovská kultúra doby rímskej, doba hradištná - včasný stredovek,
- Považská Bystrica, Dolné Lány – sídlisko - doba rímska, sťahovanie národov, doba kamenná, lužická kultúra doby bronzovej, doba hradištná - stredovek,
- Kvášovský majer, dvor – sídlisko - pravek, doba hradištná - stredovek,
- Považská Bystrica, dvor Považských strojární - pravek,
- Považská Bystrica, zastávka SAD Kríž - včasný novovek,
- Považská Teplá, Toračka - hrádok, púchovská kultúra z doby laténskej,
- Považská Teplá, Pod Toračkou – sídlisko - mladší paleolit, eneolit,
- Považská Teplá, Niva - pohrebisko, sídlisko, lužická kultúra doby bronzovej - mladší paleolit, eneolit,
- Považská Teplá, Dúbrava – sídlisko - mladší paleolit, eneolit, doba bronzová,
- Považská Teplá, Oplzeň - hrádok, púchovská kultúra doby laténskej - novovek,
- Považská Teplá, Záhumnie – sídlisko - eneolit,
- Považská Teplá, Zálužie – sídlisko - neskorý stredovek,
- Považská Bystrica, pod úpäťm kopca Kamenná – sídlisko - recentné,
- Považská Bystrica, Bukovina - mohylové pohrebisko - včasný stredovek,
- Považská Bystrica, Dušianice - sídlisko, púchovská kultúra doby laténskej - Považská Bystrica, Helena - vrcholný až neskorý stredovek,
- Považská Bystrica, križovatka na Zemiansky Kvašov - sídlisko, lužická a púchovská kultúra - doba rímska, sťahovanie národov, včasný stredovek,
- Považské Podhradie, terasa a svah od cesty k staršiemu kaštielu - sídlisko, púchovská kultúra - stredovek, novovek,
- Považské Podhradie, Sihot' - sídlisko, púchovská kultúra,
- Orlové, Hôrka – pohrebisko - včasný stredovek,
- Orlové, terasa kaštieľa - neolit,
- Podmanín, Hrádek – hrádok - stredovek,

V lokalitách Považská Bystrica – Hradište, Široká a Prúdy, ako aj Považské Podhradie, ktoré ležia priamo v trase diaľnice, navrhuje technická dokumentácia vykonať doplnkovú archeologickú sondáž a podstatnú časť záchranného archeologického prieskumu. Doterajšie poznatky, získané zväčša záchranným výskumom, dovoľujú predpokladať bohaté a významné nálezy aj na iných miestach.

Od 1. apríla 2002 je účinný nový zákon NR SR č. 49/2001 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu, ktorý stanovuje podmienky pre ochranu archeologických lokalít i doposiaľ

nezistených. Pri realizácii všetkých zmien funkčného využitia územia mesta Považská Bystrica je preto každý investor v jednotlivých stupňoch územného a stavebného konania povinný vyžiadať si od Krajského pamiatkového úradu Trenčín záväzné stanovisko k zámeru súvisiaceho so stavebnou činnosťou, respektíve so zemnými prácami, z dôvodu nenarušenia archeologických nálezísk a nálezov i doposiaľ neevidovaných.

E.5. Zásady uplatnenia limitov rozvoja mesta Považská Bystrica podľa mestských častí, vyplývajúce z ochrany kultúrneho dedičstva a tradičného využitia zeme

MČ 01 - Stred

- v zmysle návrhu vedenia trasy diaľnice D1 a cesty I/61 eliminovať podstatnú časť tranzitnej dopravy v centre mesta,
- dotvárajúcou regeneráciou bývalého historického jadra mesta vytvoriť formou novej výstavby z terajšej tranzitnej komunikácie mestskú triedu (mestský bulvár) so zapojením existujúcich kultúrnych pamiatok a s rešpektovaním ochranného pásma kultúrnej pamiatky - farského kostola; pre toto územie je potrebné stanovenie záväznej výškovej regulácie pre zmiernenie doterajších negatívnych zásahov a dosiahnutie mestotvorných účinkov kompaktnej zástavby,
- regenerovať súčasný stav kolmej uličnej osi na cestu I/61 (Ul. M.R.Štefánika, čiastočne aj Ul. Slov.partizánov) obojstrannou mestskou zástavbou v podobe centrálnych mestských blokov,
- architektonické úpravy jestvujúcich objektov HBV v OS Stred (nadstavby, zateplovanie) riešiť s ohľadom na charakter centrálnej mestskej zóny,
- počítať s revitalizáciou a krajinárskym dotvorením okolia toku Domanižanky,
- nezvyšovať celkovú hladinu zástavby,
- pri novej výstavbe rešpektovať diaľkové pohľady na Považský hrad,
- architektonický výraz konštrukčných prvkov diaľnice D1 (estakáda, mosty, protihlukové bariéry a pod.) riešiť s maximálnou snahou o elimináciu ich negatívneho pôsobenia v diaľkových pohľadoch.

MČ 02 - Sever

- kultivovať priestory nábrežia za železničnou traťou po jej modernizácii a smerových úpravách,
- architektonické úpravy jestvujúcich objektov HBV v OS Stred (nadstavby, zateplovanie) riešiť s ohľadom na charakter susediacej centrálnej mestskej zóny,
- počítať s organickým zapojením historického mestského cintorína do organizmu centrálnej mestskej zóny kvalitným peším prepojením, vybudovaním dôstojného nástupného objektu, perspektívne aj jeho postupným prebudovaním na verejný park špecifického charakteru so zachovaním náhrobkov a celkového pietneho charakteru miesta,
- novú výstavbu IBV v UO Pod úvozom riešiť s ohľadom na ochranu prírodného krajinného prostredia,
- rozvoj a úpravu mestského rekreačného parku riešiť tiež primárne s ohľadom na ochranu prírodného krajinného prostredia.
- počítať s revitalizáciou a krajinárskym dotvorením okolia toku Mošteníka,
- uvažovať s možnosťou prezentácie archeologickej lokality v rámci rekreačno-športovej zóny za železničnou traťou (Vfbie),
- architektonický výraz konštrukčných prvkov diaľnice D1 (estakáda, mosty, protihlukové bariéry a pod.) riešiť s maximálnou snahou o elimináciu ich negatívneho pôsobenia v diaľkových pohľadoch.

MČ 03 - Lány

- architektonické úpravy jestvujúcich objektov HBV v OS Lány (nadstavby, zateplovanie) riešiť s ohľadom na pôvodný charakter zástavby,
- počítať s revitalizáciou a krajinárskym dotvorením okolia toku Domanižanky ,
- v UO Pod Dedovcom pri dostavbe dodržiavať pôvodný typ zástavby.

MČ 04 - SNP

- architektonické úpravy jestvujúcich objektov HBV v OS SNP (nadstavby, zateplovanie) riešiť v záujme vytvorenia jednotného obrazu OS,
- novú výstavbu v lokalite Kvášovského dvora prispôbiť mierkou pôvodnej zástavbe a krajinnému obrazu.
- v UO Dedovec pri dostavbe dodržiavať pôvodný typ zástavby,
- v UO Vysoká Bukovina chrániť krajinný obraz lesného masívu.

MČ 05 - Rozkvet

- architektonické úpravy jestvujúcich objektov HBV v OS Rozkvet (nadstavby, zateplovanie) riešiť v záujme vytvorenia jednotného obrazu OS,
- novú zástavbu v zmysle ÚPN mesta riešiť podrobnejšie pri zachovaní navrhovaných výškových hladín,

MČ 06 - Hliny

- architektonické úpravy jestvujúcich objektov HBV v OS Hliny (nadstavby, zateplovanie) riešiť v záujme vytvorenia jednotného obrazu OS Hliny a SNP,
- novú zástavbu v zmysle ÚPN mesta (nová časť OS Rozkvet) riešiť podrobnejšie pri zachovaní navrhovaných výškových hladín,
- navrhovanú dostavbu IBV riešiť podrobnejšie bez narušenia morfológie terénu a pri zachovaní navrhovaných výškových hladín,
- v UO Pod Žadovcom chrániť krajinný obraz lesného masívu.
- v centrálnej časti UO Zemiansky Kvášov zachovať pri vytváraní miestneho centra občianskeho vybavenia pôvodnú štruktúru a mierku zástavby,
- zabezpečiť ochranu akcentácie cintorínskeho kostolíka s prispôbením zástavby IBV v ochrannom pásme (cca 100 m) jeho charakteru.

MČ 07 – Za Váhom

- v UO Orlové zabezpečiť ochranu národnej kultúrnej pamiatky (kaštieľa s areálom), jej dominantného postavenia, ako aj uplatnenia v diaľkových pohľadoch,
- v súlade s ÚPN mesta neuvažovať s novou výstavbou v priestore severo-západne od kaštieľa,
- v zastavanom území UO Orlové nezvyšovať celkovú hladinu zástavby,
- v UO Považské Podhradie zabezpečiť ochranu národných kultúrnych pamiatok (hrad, kaštieľ) spolu s ich zapojením do poskytovania služieb obyvateľom i návštevníkom,
- v zastavanom území UO Považské Podhradie nezvyšovať celkovú hladinu zástavby.
- vo výrobo-obslužnej časti územia (UO Ľahký priemysel) zabezpečiť základnú humanizáciu prostredia pri nezvyšovaní celkovej hladiny zástavby,
- perspektívne sa snažiť o zvýraznenie službového charakteru územia na úkor výrobného,
- architektonický výraz konštrukčných prvkov diaľnice D1 (estakáda, mosty, protihlukové bariéry a pod.) riešiť s maximálnou snahou o elimináciu ich negatívneho pôsobenia v diaľkových pohľadoch.

MČ 08 - Západ

- lokalitu Strojárska štvrť ponímať ako v zásade stabilizovanú na základe hodnotného urbanistického konceptu i kvalitnej obytnej architektúry,

- architektonické úpravy jestvujúcich objektov HBV (nadstavby, zatepľovanie) riešiť s ohľadom na pôvodný charakter zástavby,
- pri dostavbe doposiaľ extenzívne využívaných priestorov nezvyšovať celkovú hladinu zástavby,
- rozvoj UO Jelšové v smere k ceste I/61 (Sládkovičova ul.) riešiť v zmysle ÚPN mesta bez zvyšovania súčasnej hladiny zástavby,
- v UO Krekáčov-Kunovec zachovať v zmysle ÚPN mesta rozptýlenú horskú a podhorskú laznícku zástavbu, ktorá je jedným z identických prvkov tradičného krajinného obrazu v regióne,
- uvažovať s možnosťou prezentácie archeologických lokalít (napríklad aj nových nálezov v súvislosti s výstavbou diaľnice D1),
- vo výrobnnej zóne (areál bývalých Považských strojární) uvažovať s celkovou humanizáciou prostredia a modernizáciou zástavby,
- v UO Zákopa a Medzijarčie krajinný obraz lesného masívu.
- architektonický výraz konštrukčných prvkov diaľnice D1 (estakáda, mosty, zárezy, protihlukové bariéry a pod.) riešiť s maximálnou snahou o elimináciu ich negatívneho pôsobenia v diaľkových pohľadoch.

MČ 09 Juh

- v centrálnych častiach UO Dolný Moštenec a Horný Moštenec zachovať pri vytváraní miestnych centier občianskeho vybavenia pôvodnú štruktúru a mierku zástavby,
- zachovať celkovú štruktúru a charakter zástavby v celých historických kryštalizačných jadrách oboch UO podľa vymedzenia v grafickej časti ÚPN,
- aj novú výstavbu na okrajoch dnešnej zástavby prispôbovať architektonickým výzorom tradičnému charakteru zastrešenia,
- v nezastavanej krajine zachovať tradičný krajinný ráz.
- pri dostavbe UO Cingelov laz zachovať tradičnú štruktúru a mierku zástavby, a to aj na plochách určených pre rekreačné využitie.

MČ 10 – Východ

- v centrálnych častiach UO Praznov a Podmanín zachovať pri vytváraní miestnych centier občianskeho vybavenia pôvodnú štruktúru a mierku zástavby,
- zachovať celkovú štruktúru a charakter zástavby v celých historických kryštalizačných jadrách oboch UO podľa vymedzenia v grafickej časti ÚPN,
- aj novú výstavbu na okrajoch dnešnej zástavby prispôbovať architektonickým výzorom tradičnému charakteru zastrešenia,
- v častiach s charakterom laznického osídlenia (Dvorského laz, Dolné lazy, Horné lazy – Podkostolčie) neuvažovať v zmysle ÚPN s novou výstavbou, pri rekreačnom využití zachovať tradičnú štruktúru a mierku zástavby,
- na území MČ preveriť stav zachovania kultúrno-historických hodnôt regionálnej ľudovej architektúry,
- v nezastavanej krajine zachovať tradičný krajinný ráz.

MČ 11 - Považská Teplá

- v centrálnej časti UO Považská Teplá zachovať pri vytváraní miestneho centra občianskeho vybavenia pôvodnú štruktúru a mierku zástavby, a zabezpečiť ochranu historického jadra tejto mestskej časti,
- zachovať celkovú štruktúru a charakter zástavby v celom historickom kryštalizačnom jadre UO podľa vymedzenia v grafickej časti ÚPN,
- pri detailnom riešení novej zástavby IBV i priemyselného parku zachovať pohľady na Považský hrad,
- rozšírenie (intenzifikáciu) rekreačno-športového centra Manínska tiesňava na okraji zastavaného územia prispôbiť charakterom tradičnému krajinnému rázu,

- v nezastavanej krajine tiež zachovať tradičný krajinný ráz.

MČ 12 – Milochov

- novú výstavbu v UO Dolný Milochov podľa ÚPN prispôbovať štruktúrou, mierkou aj architektonickým výzorom doterajšiemu charakteru zástavby,
- architektonický výraz konštrukčných prvkov modernizovanej železničnej trate (most cez VN Nosice, tunelové portály a pod.) riešiť s maximálnou snahou o elimináciu ich negatívneho pôsobenia v krajine a pri diaľkových pohľadoch,
- rozvoj a úpravu nového mestského rekreačného parku riešiť primárne s ohľadom na ochranu prírodného krajinného prostredia.
- v ostatnej nezastavanej krajine tiež zachovať tradičný krajinný ráz.

MČ 13 – Šebeštanová

- v centrálnej časti UO zachovať pri vytváraní miestneho centra občianskeho vybavenia pôvodnú štruktúru a harmonickú drobnú mierku zástavby na krajinnom pozadí,
- zachovať celkovú štruktúru a charakter zástavby v celom historickom kryštalizačnom jadre UO podľa vymedzenia v grafickej časti ÚPN,
- aj novú výstavbu na okrajoch dnešnej zástavby prispôbovať architektonickým výzorom tradičnému charakteru zastrešenia,
- v zastavanom území nezvyšovať v zmysle ÚPN celkovú hladinu zástavby.

MČ 14 – Podvažie

- v centrálnej časti UO zachovať pri vytváraní miestneho centra občianskeho vybavenia pôvodnú štruktúru a harmonickú drobnú mierku zástavby na krajinnom pozadí,
- zachovať celkovú štruktúru a charakter zástavby v celom historickom kryštalizačnom jadre UO podľa vymedzenia v grafickej časti ÚPN,
- aj novú výstavbu na okrajoch dnešnej zástavby prispôbovať architektonickým výzorom tradičnému charakteru zastrešenia,
- v zastavanom území nezvyšovať v zmysle ÚPN celkovú hladinu zástavby.

Príloha ku kapitole E. - Zoznam pamiatkovo chránených objektov na území mesta Považská Bystrica – stav r. 2005

Čís. v ÚZ	Miestna časť	Súp. č.	Číslo parcely	Unifikovaný názov NKP	Unifikovaný názov PO	Bližšie určenie	Súčasť pam.chrán. celku	Doba vzniku	Datovanie zmien	Prevládajúci sloh	Vlastník	Využitie	Súč. tech. stav	Umiestnenie pamiatky	Podl.
753/0	Podskalie	63	200	kostol	kostol	r.k. sv.Martina		1.pol. 14.st.	1750,1754, 1860	gotika	CV	976	2		
2225/1	Orlové			arch.lokalita	mohylník	neskúmaný					71	99	3	Hôrka	
751/1	Orlové	116	1	kaštieľ a park	kaštieľ	solitér		1.pol. 17.st.	1773,19.st. 1950	baroko	51	8655	3		2/-1
751/2	Orlové		1,2,3/1,2, 5,6; 19	kaštieľ a park	park			18. stor.	19. stor.	prírod.kraj.	51	8691	3		
756/0	Pov.Bystrica		3810	kaplnka	kaplnka	r.k. sv.Heleny		1728		baroko	CV	976	1	OS Rozkvet	1-l.
757/1	Pov.Bystrica		184	Kalvária	kaplnka	Márie Magdalény 1. zastavenie		1805		klasicizmus	CV	99	4	Kalvária	1-l.
757/2	Pov.Bystrica		184	Kalvária	kaplnka	2. zastavenie					CV	976	2		
757/3	Pov.Bystrica		184	Kalvária	kaplnka	3. zastavenie						976	3		
757/4	Pov.Bystrica		184	Kalvária	kaplnka	4. zastavenie						976	3		
757/5	Pov.Bystrica		184	Kalvária	kaplnka	5. zastavenie						976	3		
757/6	Pov.Bystrica		184	Kalvária	kaplnka	6. zastavenie						976	2		
757/7	Pov.Bystrica		184	Kalvária	kaplnka	7. zastavenie						976	2		
757/8	Pov.Bystrica		184	Kalvária	kaplnka	8. zastavenie						976	2		
757/9	Pov.Bystrica		184	Kalvária	kaplnka	9. zastavenie						976	3		
757/10	Pov.Bystrica		184	Kalvária	kaplnka	10. zastavenie						976	4		
757/11	Pov.Bystrica		184	Kalvária	kaplnka	11. zastavenie						976	3		
759/0	Pov.Bystrica		1./1.	socha	socha	P. Mária		1.pol. 20.st.		eklekticismus	CV	868	3		
2227/1	Pov.Bystrica		kóta340- SZ	archeologickál ok alita	hrádok	neskúmané					CV	1	3		

Čís. v ÚZ	Miestna časť	Súp. č.	Číslo parcely	Unifikovaný názov NKP	Unifikovaný názov PO	Bližšie určenie	Súčasť pam.chrán. celku	Doba vzniku	Datovanie zmien	Prevládajúci sloh	Vlastník	Využitie	Súč. tech. stav	Umiestnenie pamiatky	Podl.
753/0	Podskalíe	63	200	kostol	kostol	r.k. sv.Martina		1.pol. 14.st.	1750,1754, 1860	gotika	CV	976	2		
2228/1	Pov.Bystrica		hrádok - kóta 50	archeologická lokalita	hrádok	neskúmané					4	99	3		
754/0	Pov.Bystrica	33	1./1.	kostol	kostol	r.k.Navštívenia P.M.		14. stor.	17.,1767, 1959		CV	976	1		
11280/0	Pov.Bystrica	41	254	vila	vila	solitér		1900		hist.,secesia	3	8625	2		2/-1
763/0	Pov.Teplá		330/1	socha	socha	sv.Ján Nepomucký		1815		klasicizmus	CV	8672	2		
760/0	Považské Podhradie		279	hrad	hrad	ruina		2.pol. 13.st.	1458,1558, 1580	renesancia	6	8671	4		
762/1	Považské Podhradie	5	266	kaštieľ s areálom	kaštieľ			1750- 1775	1763-64	baroko nesk.	SV	99	3		2/-1
762/2	Považské Podhradie	5	265	kaštieľ s areálom	budova hosp.					gotika	SV	99	3		
762/3	Považské Podhradie	5	265	kaštieľ s areálom	sýpka			okolo 1760	1./2 19.,20.stor.		SV	99	3		1/-1.
761/0	Považské Podhradie	6	261	kaštieľ	kaštieľ			1631	1955-56	renesancia	2	9511	2		2/-1